

D • N

30/7 1956

Svenska Dagbladet och Franco

I en ledande artikel har Svenska Dagbladet med en uppsyn av historisk auktoritet och objektivitet behandlat det spanska inbördeskriget för tjugua år sedan. Vad som presteras är i själva verket ett försvar för Franco, ett i sin förvrängning eller sin okunnighet — låt oss hoppas på det andra alternativet — eländigt försvar. Artikeln blir därför också ett försvar för tidningen själv, vars Francovänliga hållning under kriget hörde till de obehagligaste reaktionerna i den svenska pressen.

Tidningen börjar med ett angrepp på radioprogrammet om inbördeskriget för två veckor sedan. Detta betecknas som "grovt tendentiöst"; endast ett inlägg (av Dagens Nyheters chefredaktör) såges ha vittnat "om strävan till en mera saklig bedömning". Svenska Dagbladet har rätt om tidningen menar att programmet uppbars av sympati för den av Franco, fascismen och nazismen störtade demokratiska regimen i Spanien. Men nog bör väl i all rimlighets namn en sådan sympati få komma till uttryck i den svenska demokratins radio. Däremot har tidningen orätt om den menar — och flera formuleringar tyder på att så är fallet — att redogörelserna i radio var sakligt felaktiga eller gav en skev bild av läget. Inte på någon punkt anför i själva verket bevis på att oriktiga eller skeva uppgifter förekommit i programmet.

Låt oss stanna vid några punkter i Svenska Dagbladets historieskrivning. Inte vid alla: det skulle bli för långrandigt att reda ut detta nystan av insinuationer, halvsanningar och rena sakfel.

Svenska Dagbladet talar om "vänsterrigen" 1936, men det nämns inte att den regering som tillträdde på våren 1936 inte inneslöt en enda kommunist eller ens socialist. Tystnaden på den punkten är förståelig; den banar väg för det senare påståendet att Francos seger räddade Spanien

från kommunismen. Tidningen uppehåller sig utförligt vid de våldsdåd som före upproret förekom från vänsterextremisternas sida; våldsdåden från högerhåll antyds bara med orden att "även antimarkistiska element var i farten". Tidningen nämner att monarkistledaren Sotelo blev mördad den 12 juli och fortsätter: "Fem dagar senare utbröt militärupproret." Läsaren skall tydligen dra slutsatsen att upproret hade något att göra med mordet på Sotelo. Från början var det fråga om "en rent spansk affär", sägs det, men "olyckan ville... att utländska makter, främst Italien, Tyskland och Sovjetunionen, blandade sig i spelet".

Kan okunnigheten vara så djup? Vet man inte att militärupproret förbereddes omedelbart efter vänsterns valseger och att Franco och hans generaler från början handlade i samförstånd med de tyska och italienska diktaturerna? Situationen var den att en moderat demokratisk regering utan någon anknytning till kommunismen eller till Ryssland angreps av en extremistisk och reaktionär militärjunta som var allierad med Hitler och Mussolini; först i efterhand fick regeringssidan hjälp från Sovjet, en hjälp som för övrigt i effektivitet inte kan jämföras med den Italien och Tyskland lämnade Franco.

I artikelns första spalt sägs att "extremistiska element — såsom ofta i revolutionstider (heter det förnumstigt) — snart skaffade sig ledningen å omse sidor". Detta är alltså oriktigt; på ena sidan, Francosidan, var det just extremisterna som började och som hela tiden hade ledningen, på andra sidan inträdde mycket successivt en viss radikaliserad. På andra spalten tar tidningen också tillbaka vad som skrivits på den förste; här tålas om "den mot slutet kommunistdominerade spanska folkfronten". Även detta är fel; kommunisterna fick ökat infly-

tande, men styrelsen (presidenten och regeringen) var hela tiden behärskad av borgerliga och socialdemokrater.

Dessa förvanskningar och slingringar leder tidningen till det mål den ställt upp för sig: Det var bra att Franco segrade, annars skulle Spanien ha blivit kommunistiskt eller halvkomunistiskt. För denna sats finns inte ett spår av bevis. Och framför allt: det var ju just genom Francos uppror som kommunisterna fick större inflytande än förut inom vänstern — det antyder även Svenska Dagbladet. Är det då inte mera konsekvent att fördöma Francos uppror än att glädjas över att upproret lyckades?

Det är sällan man utanför kommunistpressen — och tidigare nazistpressen — finner så brutala revisioner av ett historiskt förlopp. Men det står en sådan doft av oskuldsfull obildning kring ledaren att vi nog kan räkna med tanklöshet och god tro.